

Skåne

V. Gøinge h:d

Vankiva S: m

4098

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1

Jordminnestårulan

Fästän i sista stund vill jag försöka dra mitt strå till stacken. Det är inte så mycket jag vet, och det tillä jag här nedskriver torde Ni kanske ha erhållit från annat håll.

Mormor berättar, att för i tiden var det högtidsstämning över skörden. Kvinnorna gingo under "höst-tän" och skörden, då det var vackert väder "barsårstade", d. v. s. i ett långt lintyg, som räckte långt ned på smalbenen. Det var det enda plagg, de hade på sig. Ett skärp om midjan fullständigade utstyrelsen. För var det gott om folk vid jordbruket, och man hann också med att göra allt arbete väl. Man hade endast små äker tegar att besä och skörda. Bönor, ärtor, lin, bovete, kor och havre samt potatis voro i huvudsak de växter som odlades. Potatisen odlades på svedjeland, då de blevo mycket goda. Brödet bakades av korn, men på senare tiden har rågen börjat odlas här, och rågbrödet är mycket bättre än kornbrödet, säger mormor. Efter slutad höst och skörd samt potatisflockning hade man s. t. gillen, då det bakades bättre mat än vanligt, och ungdomen fick roa sig med lekar och glada visor. Ja, så var det för, men nu är det tillt

8 sid.

4098

annorlunda. Det är grått och tråkigt på landsbygden
och någon egentlig glädje i arbetet förnimmes icke.

Mormor berättar vidare från gamla tiders höstgillen, att
när gubbarna efter det de fört "moen mad" och "goer
mad" och åtskilliga stora "sparsar" avslutades festen med
tacksägelse och sjungandet av några psalmer. Det var
lydliga ordning och reda i den gamla, goda tiden.

Karin Andersson

Kärriker Hässelhorn

Skåne

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4098!

V. Göringe h:d

Vankiva s:n

Folkmminnes berättan.p. 1
Björk
K. H.

3

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tiä Eder uppmaning i tidningen vill jag försöka nedskriua något om gamla tiders förhållande i min hembygd. Det är inte mycket jag vet, och till följd av mina skolläror har jag ej blivit färdig med att nedskriua dessa rader förrän i sista lund.

Här i Vankiva socken, så berättar en gammal gubbe, var det helt annorlunda med rådd och skörd för en mansålder sedan. Den lilla odjade arealen kördes med råder ett lång sädant ^{av} med trä. Dragdjuren hade ett ok under buken och detta kallades "hagsrog" (hästok). Vid detta ok var årstängen fästad. Man ^{odlade} ~~odlade~~ korn, vörög, potatis, bönor, ärtor, bovete, lin m. m. Även så hade varje jordbrukare en liten tobaksläppa där tobak till husbehov odlades. Det användes dels till att röka långpipa men mest som tuggtobak vilket njutningsmedel de gamla gubbarna använde med förkärlek. Till hö-hösten användes liar men kornet skördades med skävar eller "seglar". I regel var det kvinnor som skuro säden. En duktig kvinna kunde skära 10 travar om dagen eller något ^{mer} mera och ej blott skära utan även binda det

i kärvar. En dräng följde med och höll skärorna vassa samt satte upp scäden i skylar. Efter mikaeli eller "mikelmoss" skulle man bereda linnet vilket skedde i brydestugan eller "bastan". Detta var ett intressant arbete där både drängar och pigor, unga och gamla hjälptes åt. Här var ett muntert och glatt liv, fastän i rök och damm. Men efter väl slutat dagsverke väntade brydegillet. Då fick man god välfägnad och ungdomarna roade sig av hjärtans lust.

Ja; det var blott något litet från gamla tider - men ändå något.

Birgit.

Adr. Box. 333 Hässelholm.

(12)

För att efterkomma uppsamlingen i Eden
ärade tidning och för den hälselse någon
uppsats just från denna ort ej skulle
inflyta, vill jag försöka dra mitt lilla
strå till stocken.

Själv är jag ej så vänt gammal och
minns Gideus skull ej så långt tillbaka
i tiden. Har ett hemman i en gammal
by, karriska i Wankiva socken av Westra
Göinge. Här ha mina fäder sen århundraden
tillbaka arbetat och skapat, sätt och sköts
tröt och häppats.

Jag minns att när jag beviljade om flera
små jordlapparna i ora i haas kaundom.
All jord skulle då köpas med ädes, plögor
hava kommit i bruk senare. På den
bästa jorden sattes korn, vilket efter
den tidens förhållande gav ganska goda skördar.
Kornet användes huvudsaktligen till
bröd i Vinterså hade man inte då, i
dessa trakter. Någon vårså sattes, och
när man blandade sådant mjöl till-
sammans med kornmjöl fick man ett
särskilt gott bröd. Haske sattes mycket
lite. På nyodlingar och svejeland sattes
potatis, vilken där blev mycket god.
Potatisen användes dessutom i stor ut-

stäckning till kreatursfoder och framför
allt för beredning av brännvin. Vid
de flesta gårdar, små såväl som stora
brändes brännvin av vilken vara en god
del användes i hushållet. Det övriga kördes
till staden (Kirstenstads) och såldes till några
köpman. Dranken var ett begärtyft och
värdefullt kreatursfoder. (Det till gårdarna
hörande gamla brännvinstället eller "stället" har
stätt kvar tills för några år sen då det
fick lämna plats för annan bebyggelse.
Även odlades lin ("hör") och hämpe, vilka
växter i hemmen bereddtes till kläder. -

En stor del av arealen utgjordes av naturlig
äng. Vid slätten bodade man ofta upp
en del extra folk. Så att den fort kunde
gå för sig och vänta blott ett par dagar.
Man gjorde en god tid karnas väl ordning
och redan kl 1 eller 2 på morgonen gick
man ända till ängen för att börja det
dryga dagsverket. Karnarna högs allt
var "tyen" höll och fruntusen slops ut
och räppte. Det gick med hv och lust
och en stor skam var det för den som
ej kunde klara sig. Det hände att en
dålig "stättakar" kunde bli "uthuggen" och
han inte hade de rätta talangerna eller

Kunde hålla sin lie vass. / Hornet höj²
 man ej med lie utan användes skära
 eller "sejel" som den här kallades.
 När skorden var över höll man gärna
 s.k. höstgille, då rikkyt med mat och
 brännvin ävensom vin till fruntimmer,
 bestods. Och så roade man sig av hjärtans
 lust, och säkert hade man rikkyt rolyt
 på den tiden. Likaria efter slutet
 potatisplockning hade man "päreböut"
 d.v.s. ett bra mål mat och lite etta
 muntrationer.

Det mest betydande torde nog ha varit arbetet
 med linets beredning. Det var ju ganska
 många procedurer linet skulle genomgå
 innan det blev färdigt för sitt ändamål.
 I byns "brydertid" eller "bestan" skulle
 det torkas, brytas, skättas och träcklas.
 Här var arbete för både karlar och
 fruntimmer, och det hela gick muntrigt
 tillväga. Det betydde i egentlig mening att kloka
 blev 11 eller 12 på kvällen innan
 arbetet var slut, ty man hade rolyt
 och man kappades i arbetet. Man
 berättade roliga historier och muntrade
 upp varandra på bästa vis och hemma
 väntade "brydegillet".

4098

Förr hade man reke mer såd än att det gott gick för sig att tröska med slaga eller "plijel". Det var vinterarbetet. Mycket tidigt om morgnarna började arbetet på lozen, men innan man gick ut och började fick man först en skiva bröd drypad i brännvin.

Jag kommer i höj en gammal tröskeman som brukade stamma. Jag som liten parvel kom bort till tröskemännen på lozan. Då frågade han mig om jag ville se eller hämta lo-l-l-lo-l-lo-katten och i detsamma stalle slagan och halven på mig och klände till fartän mycket förskräckt. Detta är vad jag vet om "lokatten".

Jag hoppas att detta anförda kan utgöra ett litet bidrag till vad Ni söker på fram tecten med höjaktning
Sven Erik Rudestam

Järnåker Härsleholms den 28 okt 1932

Oks! ^{Om} Signatur kan användas ordet "Norejans"

Skene
V. Stenke Verkia